

Degamo balik kapitolyo

Balik na sa kapitolyo si Gob. Roel Degamo human ang Court of Appeals (CA) mipahunong sa pagpatuman sa mando pagtangtang kaniya nga gipagula sa Office of the Ombudsman tungod sa gituohang madudahong paggamit sa P10 M nga *intelligence fund* sa lokal nga nga pangagamhanan alang sa 2013.

Sa usa ka resolusyon o desisyon nga gikauyonan nga gipagula sa Enero 15, ang CA Visayas Station sa Cebu City

mipagula og 60 ka adlaw nga TRO (temporary restraining order o temporaryong pagdili pagpatuman sa mando) sa pagpatuman sa ikatulong mando sa pagtangtang ni Degamo nga gipagula ni Ombudsman Conchita Carpio-Morales sa miaging bulan.

Si Degamo gitangtang sa iyang puesto human makitang sad-an siya sa grabeng sayop o *grave misconduct* ug gipasakahan og sumbong sa paglapas sa Anti-Graft and Corrupt Practices Act

atubangan sa Sandiganbayan.

Si Manuel Luna, abogado ni Degamo, miingon nga ang TRO nagtugot sa iyang kliyente nga mobalik isip pangulo sa probinsya.

Sa iyang petisyon o hangyo, si Degamo miingon nga ang Ombudsman grabeng miabusar sa iyang kagawasan paghukom sa iyang pagbaliwala sa *condonation doctrine* nga napili man unta pag-usab isip gobernador si Degamo niadtong piniliay sa ***padayon sa panid 3***

4 ka mananagat gipusil: 3 patay, 1 buhi

Mga mananagat nga nanag-iya og payaw maoy gidudahan sa kapolisan nga nagpusil sa upat ka mananagat niadtong Sabado sa buntag, Enero 6 didto sa kadagatan sa Sitio Hayugan, Barangay Giligaon, lungsod sa Siaton. Patay ang tulo ug buhi ang usa.

Si Negros Oriental Acting PNP Provincial Director Edwin Portento mibutyag nga padayon pa nga gisusi sa iyang mga sakop ang maong ***padayon sa panid 3***

Mga mananagat nga mitabang pagpangita sa managsoon nga sila si Kevin ug Joshua Sol nga hangtud ning pagbalita wala pa makaplagi human sila gipamusil ug giingon nga milayat sa dagat atol sa hitabo.

Sila si Kevin (wala) ug Joshua (tuo) Sol nga padayun pa nga gipangita.

EDITORIAL

Kalambuan ug Kakulian

Bukhad
Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Bag-ong Kinabuhi?

Ang kalambuan sa usa ka lugar kasagaran kaluhaan kini og mga kakulian. Kasagaran kini nga mahitabo sanglit wala may butang ning kalibutan nga sayun ra nga angkunon o kabuton.

Wala makaikyas niini ang Siaton. Gani daghang mga panghitabo niadtong tuig 2017 nga makahatag unta og kalambuan sa lungsod apan duna kini kaluha nga mga gumunhap nga nahimong babag aron makab-ot ang kadaugan.

Nag-una mao ang pagpatuman sa hingpit nga kahusay ug kalinaw sa lungsod. Tinuod dunay pagkunhod sa mga gidaghanon sa krimen apan padayun lang usab gihapon nga dunay mamatay nga dili matugkad ang tinuod nga hinungdan. Usa na niini ang pagkamatay sa upat ka mga mananagat nga hangtud karon padayun ang imbestigasyon sa kapolisan aron mahibaluan kun kinsa ang mamumuno ug unsa ang motibo sa pagpatay.

Lain nga panghitabo mao ang plano sa paghimo sa maa-yong hipusanan sa mga basura. Hangtud karon walay klaro ang paghipos sa basura sa lungsod sanglit ang katawhan mismo daw nagdumili man nga motabang sa pagbahig sa ilang mga basura. Ang maong lakang dako unta kaayo og ikatabang sa hustong paghipos sa basura.

Sa natad sa patigayun, ang plano nga mopatindog sa gitawag nga *business hub* o pagpalambo sa negosyo sa lungsod nakaangkun sa mga pagsaway ug pagdumili. Natural lamang nga dunay mosaway niini apan hinaut unta tan-awon usab ang kaayuhan nga idulot niini kun mahinayun kini.

Lain nga butang nga angayan nga tutukan og maayo sa mga Siatanon mao ang plano sa Development Bank of the Philippines (DBP) nga motukod og sanga nga buhatan sa lungsod. Ang katukuran sa usa ka bangko sa usa ka lugar timailhan nga dunay maayong patigayun o potensyal ba hinuon ang usa ka lugar. Hinaut nga madayun kini.

Apan ang pinakaimportante mao ang pag-atiman sa kalikupan. Ang padayun nga pagkotkot sa balas ug graba gikan sa suba sa Siaton kinahanglan nga atimanon na kini sa labing dali nga panahon. Kawang lamang ang ubang mga kalambuan nga gitutukan sa lokal nga kagamhanan inubanan sa suporta sa mga molopyo kun sa kalit lang mahanaw kini tungod sa mapintas unya nga resulta sa pagpanamastamas sa kalikupan.

Kinahanglan nga magpakabana na.

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 956-812-8265 www.KitangSiatanon.com
TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
Eugene Jamandron

Zephania Repollo
Virginia Carriaga

Tangtugnaw (winter) karon sa Uropa, Canada, ug Estados Unidos. Ang ulan karon didto lagmit mogahi sa dili pa moabot sa yuta. Kon dili bug-at ang ulan, puti ug gaan, mora og balahibong gagmay ang moagas. Kini ang "snow". Usahay, mogahi gayud ang dagkong patak; morag itlog gagmay ang mangahulog. Kini ang "hail" (heyl).

Wala kini sila mailhi dinhi sa tunga-tunga sa kalibotan diin pirme ang init nga klima. Busa, wala kitay pulong nga binisaya para sa "snow" ug "hail".

Kon daghan ang snow, matabonan ang yuta, kakahoyan, kabalayan. Dakong trabaho sa gobyerno ang pagbuldoser sa mga karsada aron makaabot sa ilang gitrabahoan ang mga tawo. Dakong trabaho usab ang paghinlo sa kaugalingong *driveway* (agianan) aron makagawas ang imohang awto. Kinamot lang kini - iyahay og hornal ang mga kabalayan.

Ang mga tigulang *retayrd*, mangita og kaadtoan samtang *winter* sa ilaha. Dili na nila masugakod ang paghinlo sa snow sa alagian sa ilahang mga awto. Mangita usab sila sa sidlak sa adlaw kay kondili, magmokmok gayud sila og pila kabulan! Makapadepresyon kini: mawad-an ta og lahay, kaabtik, ug kalipay. Wa lang ta nahibalo niini kay talagsa ra man nga dili mosidlak ang adlaw dinhi: ang kasidlak ug kainit sa adlaw makahatag og kapiskay, kadasig sa kinabuhi! Gani, kadtong dili kainitan og tag 15-20 minutos sa usa ka adlaw, lagmit mataptan og cancer. Natino na kini.

Ang mga *foreigner* nga mo-*winter* dinhi, dili makabsan kay dili ingon kamahal ang mga galastohan dinhi. Makalulinghayaw pa sila sa ubang lugar. Ang atoang gobyerno, layhan pa gani og mas daghan pang turista kay makapapiskay man sa ekonomiya ang ilahang kwarta.. Unang mabuhi ang mga hotel, restawran, tanang matang sa salakyan hangtod aeroplano.

Dugang "swerte" sa mga tigulang *foreigner* ang kasayon sa mga babayeng batan-on nga mosugot nila! Uy, ang atoang mga babaye pa ang nangita karon -sayon ra kuno sa internet. Walay katapusan ang mga babaye nga nagbrandilyo sa kaugalingon sa internet, magpakita pa gani sa ilahang mga "tinapigan" pinaagi sa video. Aprub ang mga ginikanan kay daku ilahang paglaom nga moasenso ang panginabuhi nila. Nakamatikod ko nga dili gani kinahanglang pakaslan ang babaye. Mosugot ra og puyopuyo kay palitan man ang ginikanan og yuta, kalabaw, pukot. sakayan, motor, ubp. Ang babaye di na motrabaho kondili magpaseksi na lang, sakay-sakay sa motor sa tigulang. Daghang magtiayon nga magbulagay apan makakaplag ra usab og laing *foreigner* ang Pilipina; ang *foreigner* makakaplag usab og laing babaye. Kon magkaangay gayud sila, lagmit magpakasal

padayon sa panid 4

DBP Siaton tukoron, utang alang business hub ug ekipo gituki

Ang Development Bank of the Philippines (DBP) nagplano sa pagtukod sa sanga nga bangko sa Siaton alang sa dali nga pagproseso ug alang sa kalambuan sa lungsod.

Si Branch Manager, Harlene L. Navara mitumaw sa Sangguniang Bayan aron, una, pagpangayo og sugyot o rekomendasyon sa lokal nga kagamhanan pagtukod og opisina sa *extension office* o sanga nga buhatan sa ilang bangko, ug, ikaduha, sa paghulam og kwarta sa lungsod alang sa tukoron nga *business hub* o patigayun ug paliton nga ekipo.

Matud ni Navara, ang DBP dunay ATM machine ug modawat sa tanang deposito ug *withdrawals* o pagkuha og kwarta.

Si Bise Mayor Bingbing Arbolado mibutyag nga, "Gusto sa DBP nga panag-iyang sa lungsod ang tukoran sa bangko aron sayon ang paghimo og kontrata. Mas sayon na nato ang pagdala sa atong kwarta sa

munisipyo kay duol ug direkta na sa ilang bangko."

Si Kag. Miguel Dungog miuyon usab nga magtukod og bangko aron adto na kuhaon sa mga empleyado ilang suhol, ug dili na mobiyahe sa Dumaguete ang *municipal accountant* ug tesorera sa pagkuha og kwarta.

"Gusto namo nga sa LGU aron ang abang (*income*) mapunta usab balik sa lokal nga kagamhanan," miingon Si Navara.

Miingon Si Kag. William Kirit nga 100% sa miyembro sa konseho uyon sa pagtukod og DBP.

Sa laing bahin usab, si Navara mibutyag nga mahimo nilang magastohan 100% ang tibuok proyekto. Alang sa dagkong ekipo bayran kini sulod sa 10 ka tuig apil ang *grace period* nga tulo ka tuig. Dili magbayad sa prinsipal, bayran lang ang interes o tubo. Alang sa pagtukod sa bilding, 15 ka tuig ang pagbayad ug may 3 ka tuig nga *grace period*. Ang interes 4.5% nga maoy

kinamub-an alang sa mga LGU. Kuhaon sa IRA sa lungsod ang bayad kada unom ka bulan.

Ang interes o tubo sa P169 M nga 4.5% mabutang og P1,465,000 kada bulan o P12 M kada tuig sulod sa 15 ka tuig, miingon si Navara.

Si Engr. Alma Ragay miingon nga kinahanglan gyud kaayo ang dugang ekipo sa LGU, ilabi na sa bukid. Ilang gisugyot sa mayor ang pagpalit og duha ka *dump truck* (6 ka ligid), duha ka *dump truck* (10 ka ligid, motor grader, payload, duha ka backhoe excavator gikan sa hulam nga P100 M.

Mitumaw usab ang upat ka opisyal sa barangay nga sila si Kapitan Jovencio Japon (Brgy. Napacao), Konsehal Bobby Gajilomo (Brgy. Tayak), Kapitan Rolando Millares (Brgy. Mantiquil), ug Kapitan Randy Quiroqui (Sandulot) aron ipadangat ang ilang mulo panahon sa paghulam og ekipo kay wala silay magamit sa pag-ayo sa dalan.

Talan-awon sa usa ka magpapanaw

ni Fearn Anne Acibo

Atong nabasahan sa miaging gula ang istorya ni Jezeree Jeonne Gajelomo sa iyang pagka 'exchange student' sa Japan. Karon, sa pag-abre sa bag-ong tuig adunay bag-ong kapitulo sa iyang kinabuhi nga atong tutukan.

Si Jeonne nakasulod sa *The Panoramic Soul's Travel Intern Season 2*, usa ka 'travel and lifestyle blog' nga nagdala og mga istorya sa mga kasinatian sa usa ka magpapanaw. Nadaog niya ang ika-upat nga pwesto ug moadto siya sa Puerto Prinsesa, Palawan karong tuiga aron dugangan iyang kasinatian sa pagbiyahe ug pagsulat kabahin sa lainlaing lugar. Nagpasalamat kaayo si Jeonne nga nakaabot siya ani nga kalamposan.

"Nagduhaduha ko sa sinugdanan nga mohatag sa akong *application*," miingon si Jeonne. Lima na lang kuno ka oras sa dili pa sirhan ang pagdawat sa mga *application* una siya mihatag sa iyang *application*. Paggawas sa resulta, nakita niya iyang ngalan ug naa siya sa ika-lima nga pwesto. Dako ang kalipay ni Jeonne nga nakasulod sa semi-finals.

Sugod sa dihang may hilig siyang mobiyahe, duha ka butang ang gusto niyang buhaton – magkuha og retrato ug magsulat kabahin sa lugar nga iyang naadtoan. Sa iyang pagbasabasa, nakita niya ang sinulat nga nag-ingon: Sama sa bisan unsang *adventure* sa kinabuhi dili gayud ka maandam nga hingpit. Sulayi lang uban ang pagtuo ug basin ikaw ang ilang gipangita.

Tungod ani, nadasig

padayon sa panid 4

4 ka... gikan sa panid 1

hitabo ug padayon pa usab ang pagpangita sa managsuon biktima nga sila si Kevin ug Joshua Sol.

Basi sa pasiunang pakisusi sa polis, upat kini silang nanagat apan ang biktima nga si Fortunato Palopalo, 28 anyos, ang namatay, diha-diha. Ang kauban ni Fortunato nga minor de edad nakaiapsot ug maoy nagdala sa patayng lawas sa baybayon.

Matod sa polis samdan usab sa kamot ang maong saksi nga wala gibutyag ang pangalan sanglit minor de edad man, apan nakalayit kini sa dagat ug niutong sa ilalom hangtod nga mibiya sa dapit ang mga suspetsado.

Gituohang patay usab ang managsuon Sol tungod

Degamo... gikan sa panid 1

2013.

Ang Korte Suprema miwala sa *condonation doctrine* sa kaso batok kang kanhing Bise-Presidente Jejomar Binay sa 2015 apan dunay *proactive application*.

Midugang si Degamo nga ang pagtangtang niya kulang sa basehan tungod kay ang P10 M nga pondo nahusay na ug naklaro ang paggasto niini sumala sa Notice of Settlement nga gipagula sa Mayo 30, 2017

kay samdan sila human naigo sa bala ug nalagpot. Ang usa nila ang nilayat sa dagat ug gitiwisan, matod pa sa saksi.

Nagtabon sa ilang ulo ang suspetsado sakay sa lunhaw nga *pumpboat*.

Gimandoan na ni

sa Commission on Audit.

Kini ang ikatulong mando pagpatangtang kang Degamo nga gipagula sa Ombudsman. Ang CA mi-downgrade sa unang pagpatangtang ug mipagula og TRO sa ikaduha niadtong 2016.

Ang unang duha ka kaso nagagikan sa gituohang ilegal nga paggasto sa P143.2 M nga *calamity funds* o pondo alang sa katalagman, nga naa pa sa Sandiganbayan. (*hubad gikan sa Inquirer.Net*)

Portento ug PI Jovenal Rado ang kapulisan sa Siaton sa pagpangita ug pagdakop sa mga responsable sa pagpamusil. Nasayran nga dili lamang kini ang higayon nga dunay gipusil nga mananagat sa maong lugar sa kadagatan.

2 ka ulitawo nadisgrasya, patay

Duha ka ulitawo nga nagsakay og motorsiklo midasmag sa bisekleta nga may *sidecar* sa alas 7:00 sa Disyembre 26, 2017, sa nasudnong dalan sa Barangay 2, Siaton. Nakapsan og kinabuhi ang duha ka ulitawo.

Basi sa pakisusi sa Siaton Polis, ang duha ka motorsiklo nagbiyahe padulong sa habagatang bahin sa lungsod. Sakay sa Honda XRM 125 (plaka numero 5069SO) sila si Jestoni Ege Gadiane, 24 anyos, nga maoy nagdrayb, taga Brgy. 4, Siaton ug iyang lasti si Jerson Pajunar Luardo, 29 anyos, taga Canaway. Kalit ug kusog silang midasmag sa likod sa bisekleta nga may *sidecar* ni Julian Kinkito Matchica, 55 anyos, taga Datag. Nagpulasad silang tulo sa kalsada ug nakaagum og mga samad. Gidala dayon sila sa balay tambalanan sa Siaton apan gianunso ni Dr. Roumayne Tobias nga nakapsan na sa ilang kinabuhi sila si Jestoni ug Jerson.

Anaa pa gihapon sa balay tambalanan si Matchica aron paniiran. Mibutyag usab ang polis nga natandog na ang gisakyan sa

Jerson Luardo, 29, taga Brgy. Canaway (wala) ug Jestoni Gadiane (tu), 24, taga Brgy. 4, Siaton.

mga biktima didto mismo sa nahitaboan sa disgrasya sa wala pa sila miabot. Gituhoan usab nga nakainom og ilimnong makahubog ang duha ka ulitawo, matud sa polis.

Bukhad... gikan sa panid 2

ug makaanak pa gani. Ang tigulang, garantisadong may mogalam sa dili madugay. Ang asawa, maoy makapanunod sa mga kabtangan. Ug, makakita pa unya og laing kalipay sa hustong kapikas.

Dili gikan sa kakabus ang tanang Pilipina nga miuban og tigulang. Anaa usab ang babaye nga nawad-an og paglaom kay gipaangkan, o nakigbulag sa buluyagon nga bana, gbinlan og mga bata. Sila ang “maswerte” kon makapamana og tawong tarong ug nagmahal kanila. Tinuod nga dili igsapayan sa mga *foreigner* ang kaagi sa usa ka babaye--kon magkasinabtanay sila.

Kinahanglan lang

natong mahibaw-an nga daghan ang mga *foreigner* o langyaw nga *pedophile* o mahilig sa mga bata. Batanon ug tigulang, dili normal ang tawong mahigugma sa mga bata sa gugmang panghilawas. Kada tuig, anaay pipila ka langyaw nga ginapangita sa Pilipinas kay nangiskapo sa pulis o korte sa ilahang nasod. Dinhi, nang-asawa sila og babayeng may gagmay nga bata. Magmatngon ta! Dili tanan nga nangasawa sila og ingon *pedophile*, apan ang mga *pedophile*, apan maantigong mokabig sa inahan; maantigo usab nga mokabig sa mga bata - lalaki ug babaye. Kriminal kini sila kay madaot man gayud ang mga bata nga mahilabtan.

Talan-awon... gikan sa panid 3

siya pag-apil ug nakuha siya. Nakalingkawas siya sa *Act I*, apan aduna pay *Act II: The Test of Photography*.

Dinhi gipatubag nila ang pangutana: Unsa ang imong *travel word*? Tungatunga sa Oktubre gipakita ang mga gihimo sa iyang kakompetensya: lainlaing talan-awon sama sa dagat, bukid, pagsubang ug pagsalop sa adlaw. Nindot kaayo ang mga litrato ug mubong sulat bahin niini.

Nadasig si Jeonne nga kaya pod niya nga makagama sama niadto. Ang resulta sa *Act II* migawas niadtong Nobyembre ug nakuha ni Jeonne ang ika-unom nga pwesto. Dakong pasalamat niya sa Ginoo nga nakaabot pa siya ani nga bahin.

Pero aduna pay *Act III* nga nagsentro sa pag-*interview* sa mga miapil sa lumba. Ang lisud nga bahin kay ang pagpa-*like* sa iyang mga higala. Ang kataposang resulta migawas sa unang adlaw sa Enero. Nakita ni Jeonne ang resulta sa pahina sa *The Panoramic Soul* ug nalipay siya kaayo kay nakasulod siya ug nakuha niya ang ika-upat nga pwesto ug makaadto siya sa Puerto Princesa, Palawan.

Para niya nindot ang pagbati nga napakita niya ang iyang hiyas sa pagsulat ug pagkuha og litrato sa lainlaing lugar nga iyang naadtoan.

Nagpasalamat siya sa tanan nga misuporta niya labi na sa iyang pamilya nga walay hunong naghatag og kusog aron naa siya sa saktong tumong sa iyang kinabuhi.

PNP PATROL. Subay sa PNP P.A.T.R.O.L PLAN 2030 nanglimpyo sa baybayon sa Barangay Poblacion 3, Siaton ang mga kapolisan sa Siaton nga giulohan nila ni SPO4 Sosima C. Castillo ug PINSP Jovenal P Rado, OIC niadtong buntag sa Enero 11, 2018.

